

ณ ขณะ: เครื่องประดับไทยร่วมสมัย(ไร้)เชิงโครงสร้าง

การศึกษา วิเคราะห์และค้นหาอัตลักษณ์งานศิลปะเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงสร้างสรรค์
เพื่อการพัฒนาและเผยแพร่งานออกแบบที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์

The Study, Analysis and Search for an Identity in Thai Contemporary and Art
Jewellery for a Development and Promulgation of Design to Generate Creative
Economy and Society

ทวีศักดิ์ มูลสวัสดิ์¹

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้ มุ่งเน้นการศึกษาและพัฒนางานด้านการออกแบบที่สัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรม เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของงานออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยการศึกษาและวิเคราะห์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และทุนนิยมในปัจจุบัน การขาดการสื่อสารกับคนในสังคมให้เข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมนั้น เป็นความล้มเหลวในการธำรงรักษาไว้ซึ่งองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชาติในฐานะมรดกของชาติ

วิธีการดำเนินการวิจัย: การทบทวนวรรณกรรม วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์

ผลที่ได้มีดังนี้

1. แนวทางค้นหาอัตลักษณ์ของงานออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี

1.1 เครื่องประดับไทยร่วมสมัย ภายใต้แนวคิด “การเกิดพันธุ์ผสม (Hybridizations)” คือการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมเดิม (ปัจจัยเดิม) กับอิทธิพลภายนอก (ปัจจัยใหม่) จนเกิดการหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมใหม่ ก่อให้เกิดเครื่องประดับในบทบาทของภาษาทางวัฒนธรรมร่วมสมัยและคุณค่าใหม่ทางสังคมและวัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์ของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยไทยสอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน

1.2 เครื่องประดับไทยธรรมดาหมายถึงอัตลักษณ์ไทยร่วมสมัยแบบไทยๆ (Vernacular Thai) หรือไทยธรรมดา (Ordinary Thai) ซึ่งมีความร่วมสมัยอยู่แล้วในตัวอยู่ทุกขณะ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันปัจจุบันและสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในวิถีชีวิตของผู้คนหรือสามารถเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษได้ว่า วัฒนธรรมป๊อปปูลาร์ (Popular Culture) หรือเรียกสั้นๆว่า วัฒนธรรมป๊อป

ไทยธรรมดามีความยืดหยุ่นสูง ง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่อิงอยู่กับ “ไทยประเพณี” อย่างแข็งขัน ไม่มีข้อจำกัด แนวคิดนี้เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการดันสด (Improvisation) ด้วยการรื้อสร้างทั้งทางกายภาพและมโนคติของบริบททางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดภาษาทางวัฒนธรรมร่วมสมัยของเครื่องประดับ

แนวทางนี้เสนอหาช่องทางใหม่ของการสื่อสารและอภิปรายถึงความเป็นไปได้ในฐานะเครื่องมือสำหรับการตั้งคำถามถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมป๊อปปูลาร์ในเครื่องประดับ

¹ ศิลปิน นักออกแบบ นักวิชาการ นักวิจัยและที่ปรึกษาอิสระด้านการออกแบบและศิลปะ

2. อัตลักษณ์ใหม่ของเครื่องประดับร่วมสมัยไทยคือทิวภาวะ เกิดจากแนวคิดของการผสมผสานทางวัฒนธรรม และพื้นฐานของความเป็นคนไทย

3. การผสมผสานทางวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์ใหม่ของเครื่องประดับร่วมสมัยไทยและเกิดนวัตกรรมทางวัฒนธรรม นำไปพัฒนานักออกแบบและศิลปิน ส่งเสริมสังคมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานอยู่บนการพัฒนาการตลาดทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, อัตลักษณ์ของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงวัฒนธรรม, โลกาภิวัตน์, ทุนนิยม, ประโยชน์ทางวัฒนธรรม, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, นวัตกรรมทางวัฒนธรรม, ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

Abstract

This research focuses on searching to discover Thai contemporary cultural jewelry design identity through the study and analysis of the diverse culture and way of life in contemporary contexts in Thailand. In the context of today's - globalized and largely capitalist - society, the subjects of cultural significance and national identity have not yet been addressed. Failure to communicate such ideas to the public has resulted in a general unawareness of significant cultural truths and the notion of national heritage.

The chosen research methodologies were: literature reviews, field surveys, and a study of the creative design processes.

The results are as in the following:

1. There are two proposed approaches.

1.1 Thai contemporary jewelry approach is based on the blending of cultures, traditional Thai culture and outside culture, the product of which is cultural hybridization; renewed social and cultural value. Jewelry acts as sign of contemporary cultural language.

1.2 Vernacular Thai jewelry approach centers around Ordinary Thai or Thai Popular Culture. This approach is the improvisation of cultural objects in everyday life with deconstruction/reconstruction of both physical and conceptual contexts as a tool for creating new cultural value in contemporary jewelry.

2. The new Thai contemporary jewelry identity, "Duality form", is based upon cultural integration of cultures.

3. The hybridization of cultures creates an identity of Thai contemporary jewelry and cultural innovations. The result can be used as a model for the sustainable development of Human resource (designer), creative society and economy based on the development of sustainable cultural heritage.

Keywords: Globalization, Capitalism, Cultural Identity, Cultural hybridization, Contemporary cultural jewelry design identity, Cultural innovation, Cultural sustainability

ความเป็นมา

โครงการวิจัยนี้ มุ่งเน้นการศึกษาและพัฒนางานด้านการออกแบบที่สัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรม เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของงานออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต สำหรับนักออกแบบเครื่องประดับและศิลปินไทย (Thai contemporary cultural jewelry design identity) รวมทั้งส่งเสริมภาคธุรกิจเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงสร้างสรรค์และภาคอุตสาหกรรมเครื่องประดับและอัญมณีไทย ให้สามารถรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ และมุ่งไปสู่การพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อน DNA ของความเป็นไทย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนางานออกแบบในภาคธุรกิจเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงสร้างสรรค์และภาคอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องประดับและอัญมณีไทย ในการสร้างสรรค์ภาพลักษณ์ของความเป็นไทยผ่านงานเครื่องประดับร่วมสมัยและงานศิลปะเครื่องประดับ โดยใช้ ประเพณี ศาสนา ภาษา ความเชื่อและวิถีชีวิตเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการออกแบบ ผ่านการวิเคราะห์และนำเสนอถึงอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในเชิงวัฒนธรรม สังคม ศิลปะ งานออกแบบและงานหัตถกรรม

ความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันของประเทศไทย เอื้อประโยชน์ให้เกิดการทำธุรกิจในระดับนานาชาติได้ง่ายมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ก่อให้เกิดการค้าขายข้ามชาติในระดับต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ทำให้คนไทยต้องบริโภคสินค้าและวัฒนธรรมต่างๆ ที่นำเข้าจากต่างชาติ ในขณะที่ตัวสินค้าที่คนไทยผลิตได้ กลับต้องส่งออกให้กับต่างชาติเช่นกัน โดยมุ่งเน้นในการเป็นแหล่งผลิตที่มีต้นทุนค่าแรงต่ำเป็นหลัก

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กระแสต่างๆ ที่เกิดขึ้นเช่น ศิลปะ การประกอบธุรกิจ แนวโน้มด้านดนตรี ผลิตภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งแฟชั่น สามารถที่จะเลื่อนไหลแพร่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เศรษฐกิจและวัฒนธรรมสากลของโลกเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในหลายๆ มิติ เสมือนดังการถักทอเกี่ยวพันกันของใยผ้า ทำให้ขอบเขตของความเป็นชาติไม่สามารถอ้างอิงได้กับการค้า การเงิน การลงทุน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในเชิงสังคมและวัฒนธรรมเหมือนในอดีตได้อีกต่อไป

ประเทศไทย ก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลอย่างรุนแรงจากกระแสโลกาภิวัตน์ ผ่านการเลียนแบบการใช้ชีวิตของชาวตะวันตกและชาวตะวันออกบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และเกาหลี เป็นต้น และผ่านการเป็นฐานการผลิตให้กับบริษัทเครื่องประดับและอัญมณีต่างชาติ ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่าการคุกคามและครอบงำของอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติจะมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและปรัชญาการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบของไทยอย่างไร และบริษัทคนไทย โดยเฉพาะนักออกแบบไทย จะสามารถต้านทานหรือดำรงรักษาอัตลักษณ์ของงานออกแบบของชนชาติไว้ท่ามกลางกระแสโลกอันเชี่ยวกรากนี้ได้ได้อย่างไร

เทคโนโลยีการผลิตแบบ Mass production (เครื่องจักรและแรงงาน) ทำให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีเหมือนกันได้ครั้งละจำนวนมากจนเกินความต้องการขั้นพื้นฐาน และผลักดันให้ผู้บริโภคเริ่มมองหาสิ่งใหม่ที่ก้าวล้ำไปจากการใช้งานตามปกติ ทั้งในด้านของความสวยงามและการตอบสนองความต้องการของปัจเจกชน (Individual) และกลุ่มเฉพาะ (Segment) รวมทั้งการเกิดขึ้นของวิถีชีวิตใหม่ที่มาพร้อมกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมแห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ รวมทั้งเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีและเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถค้นหาข้อมูลของสินค้าและบริการด้วยตนเอง รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งกดดันให้โมเดลเศรษฐกิจทุนนิยมแบบพึ่งพาตลาดที่มีกระบวนการผลิตแบบ Mass production เพื่อลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยให้มากที่สุดต้องมาถึงทางตันและทำให้ประเทศต่างๆ ต้องหาโมเดลเศรษฐกิจใหม่เพื่อรักษาความมั่นคงและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศตน

เมื่อหลาย ๆ ประเทศซึ่งเป็นต้นแบบของโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของไทยต่างก็ประสบปัญหาเรื่องความสามารถในการแข่งขันที่ตกต่ำไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และต้องปรับตัวรองรับสถานการณ์ใหม่ด้วยการมุ่งหน้าพัฒนาระบบเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประเทศไทยจึงไม่สามารถที่จะยืนหยัดอยู่ได้ด้วยโมเดลเศรษฐกิจแบบเดิมที่มีลักษณะการพึ่งพาการส่งออกโดยใช้แรงงานต้นทุนต่ำเป็นปัจจัยสำคัญ และสูญเสียความสามารถในการแข่งขันลงเรื่อย ๆ เนื่องจากถูกประเทศอื่นๆ แซงหน้าไป ประกอบกับประเทศไทยมีบุคลากรที่มีคุณลักษณะเด่น 3 ด้านคือ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างสรรค์งานศิลปะและหัตถกรรมอย่างมีคุณค่า และความเป็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ หากแต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในบริบทของประเทศไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ (ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (Thailand Creative & Design Center หรือ TCDC), 2552)

อิทธิพลของโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยม รวมทั้งการผลิตในระบบอุตสาหกรรม ส่งผลให้หลายสิ่งดูเหมือนกันหมดไม่มีความแตกต่าง ความสวยงามทางวัฒนธรรมบางอย่างกำลังถูกกลืนและละทิ้ง อันเนื่องมาจากการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติทั้งจากตะวันตกและตะวันออก อัตลักษณ์หรือการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรมทั้งทางด้านที่ตั้งทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตในสังคม จึงเป็นสิ่งที่หลาย ๆ คนค้นหาและต้องการ เพื่อที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของไทย โครงการวิจัยการออกแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อการค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยในมิติต่างๆ ทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรมผ่านการศึกษาพฤติกรรมวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ แล้วนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และตีความหมายใหม่ในกระบวนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้งานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยที่สะท้อน DNA ของความเป็นไทยออกมา

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากผลกระทบอย่างรุนแรงของกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยม เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์ สรุปและพัฒนารูปแบบเครื่องประดับร่วมสมัย
2. ศึกษาและวิเคราะห์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยและงานศิลปะเครื่องประดับไทยเชิงสร้างสรรค์ ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของไทย ซึ่งนำมาสู่การพัฒนางานออกแบบที่มีผลก่อให้เกิดเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์
3. พัฒนางานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงสร้างสรรค์สะท้อนอัตลักษณ์ของความเป็นไทย (Cultural identity of creative design หรือ Design DNA) นำไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนแก่ประเทศ ทั้งภาคธุรกิจเครื่องประดับร่วมสมัยเชิงสร้างสรรค์และภาคอุตสาหกรรมเครื่องประดับและอัญมณี

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรม รวบรวมและศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร จากบทความ หนังสือ และอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยที่เปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ สถาปัตยกรรมและงานฝีมือ เป็นต้น
2. สืบค้นและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามขอบเขตของการวิจัย โดยกำหนดให้กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและเชียงใหม่เป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยที่เปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อันเนื่องมาจากผลกระทบอย่างรุนแรงของกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยม ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) วิเคราะห์ สรุปข้อมูล เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการวิเคราะห์และการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับร่วมสมัย ทำโดยวิธีการตามหลักวิชาการออกแบบ

3. วิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสำรวจและการเก็บข้อมูลในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและการนำไปพัฒนาทางแนวความคิด

4. ดำเนินตามหลักการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์ : วิเคราะห์ข้อมูลและการตีความหมายใหม่เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของการออกแบบไทย>แนวคิดในการออกแบบ (Concept) >แรงบันดาลใจในการออกแบบ (Inspirations or Key words)>การระดมความคิด(Brain storming)>แบบร่าง(Sketched)และการออกแบบ>ขั้นตอนการวิเคราะห์แบบสเกต>การพัฒนาความคิด(Idea development)>วิเคราะห์เพื่อเลือกแบบ (Fix Design)>ขั้นตอนการเขียนแบบ และทำโมเดล 3 มิติ (Study model)>วัสดุ (Materials)>กรรมวิธีการผลิต (Process)

การออกแบบ

ความเป็นไทยที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ไทยร่วมสมัย สำหรับโครงการวิจัยนี้สามารถสรุปได้สองแนวทางดังนี้

1. ไทยร่วมสมัย (Contemporary Thai)
2. ไทยธรรมดา (Ordinary Thai)

1. การออกแบบสร้างสรรค์ “เครื่องประดับไทยร่วมสมัย” (Contemporary Thai) หมายถึงความเป็นไทยร่วมสมัยในลักษณะอ้างอิงถึง “ไทยประเพณี” โดยปัจจัยที่สำคัญในการออกแบบอยู่ที่ความเป็นปัจจุบันและการเป็นหุ้นส่วนกับความเป็นปัจจุบัน โดยอ้างอิงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีและพิธีการของราชสำนัก วัดหรือหน่วยงานราชการ

แนวคิดในการออกแบบ (Concept)

แนวคิดในการออกแบบ (Conceptual Thinking of Design)

“เครื่องประดับในบทบาทของภาษาทางวัฒนธรรมร่วมสมัย (Jewelry as Sign of Contemporary Cultural Language)”

แนวทางการออกแบบ (Concept of Design)

แนวทางการสร้างสรรค์และพัฒนาภายใต้แนวคิด “การเกิดพันธุ์ผสม (Hybridizations)” คือการผสมผสานระหว่างปัจจัยใหม่และปัจจัยเดิม

ปัจจัยใหม่ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมยุคใหม่ที่ได้รับอิทธิพลตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กระแสเครื่องประดับและแฟชั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคโนโลยี การสื่อสาร วัสดุที่ก้าวหน้า เป็นต้น

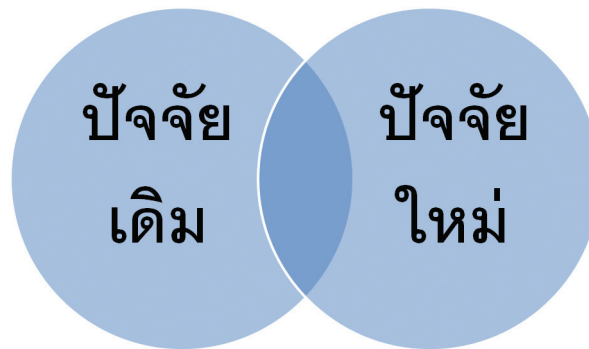
ปัจจัยเดิม หมายถึง รากเหง้าทางวัฒนธรรม ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ ความคิดความอ่าน ค่านิยม ศิลปะ สถาปัตยกรรม การแต่งกาย วิถีชีวิต รวมทั้งภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

ปัจจัยใหม่ + ปัจจัยเดิม กำหนดแนวทางการค้นหาอัตลักษณ์ของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยไทย

รูปแบบเชิงรูปธรรม + รูปแบบเชิงนามธรรม

อัตลักษณ์ของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยไทย

ภาพที่ 3 แสดงการใช้ Venn diagram หรือ set diagram ในการค้นหาความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้ (จุดร่วม) ของปัจจัยเดิมและปัจจัยใหม่เพื่อกำหนดคำสำคัญการออกแบบ (Keywords of Design)

สรุปจุดร่วม คู่ตรงข้ามอยู่ร่วมกัน เช่น ด้านนอก/ด้านใน, ทำมือ/เทคโนโลยี, ประณีตและซับซ้อน/เรียบง่าย
คำสำคัญในการออกแบบ(Keywords of Design)

ความเหมือนที่แตกต่าง (Same Same but Different): สิ่งที่เคยเห็นและสิ่งที่ไม่เคยเห็น (Seen-Unseen), การพรางสีขาว (White Camouflage), เส้นรอบรูป (Outlines), การกลับด้านหรือการกลับหัว (Reversal), สร้อยขนาดใหญ่ (Maxi Chain)

ปฏิสัมพันธ์ (Interaction): การเคลื่อนไหวที่สอดรับไหลลื่นกับร่างกาย (Fluid Bodymorph), การเคลื่อนไหวของวัตถุ (Kinematics), โปรแกรมออกแบบคอมพิวเตอร์ (Parametric Design), สร้างเครื่องประดับด้วยตน (Build It Yourself)

งานประณีตทำมือดิจิทัล (Digitally Handmade Craft): ลายลูกไม้เทคโนโลยี (Techno Lace), การตัดเลเซอร์ (Laser Cut Craft) สังคมเมือง (Urban)

การกำหนดกลยุทธ์ในการออกแบบ (Strategy of Design)

“Paradox, Duality, Fusion, Revise/reinterpret”

เงื่อนไขที่สำคัญในการออกแบบ (Design Factors)

การกำหนดทางเลือกในการออกแบบนั้น (Alternative of design) ผู้วิจัยได้กำหนดผ่านการสรุปจากผังความคิด (Mind mapping) และคำสำคัญในการออกแบบ “Same Same but Different, Interaction, Digital Craft, Urban” ภายใต้แนวคิด “การทำให้เกิดลูกผสม” และกลยุทธ์ในการออกแบบ “Paradox, Duality, Fusion, Revise/reinterpret”

โดยที่เงื่อนไขที่สำคัญในการออกแบบมีดังนี้

- แสดงออกถึงคำสำคัญและกลยุทธ์ในการออกแบบ
- แสดงออกปัจจัยใหม่
- การพัฒนารูปแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย ต้องสะท้อนและชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมและวิถีชีวิตร่วมสมัย (ปัจจัยใหม่) ที่มีส่วนผสมไทยประเพณี (ปัจจัยเดิม)
- สามารถสื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางทัศนภาษาของเครื่องประดับร่วมสมัยไทย

รูปภาพผลงาน (Portfolio)

1. รูปผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “เครื่องประดับไทยร่วมสมัย”

ภาพที่ 4 ผลงานการเสนอแนะผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “ณ ชณะ: เครื่องประดับไทยร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง No. 1”

1. ชื่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ณ ขณะ: เครื่องประดับไทยร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง No. 1-11
2. ประเภทเครื่องประดับ เครื่องประดับนิ้ว
3. เทคนิค พิมพ์ 3 มิติ (Rapid Prototyping) (พิมพ์) หล่อสูญญากาศ เชื่อมน้ำประสาน ฟันทราย ชุบทอง
4. วัสดุ เงิน

2. การออกแบบสร้างสรรค์ “เครื่องประดับไทยธรรมดา” หมายถึงอัตลักษณ์ไทยร่วมสมัยแบบไทยๆ (Vernacular Thai) หรือไทยธรรมดา (Ordinary Thai) ซึ่งมีความร่วมสมัยอยู่แล้วในตัวอยู่ทุกขณะ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันปัจจุบันและสามารถพบเห็นได้ทั่วไป วิถีชีวิตของผู้คนหรือสามารถเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษได้ว่า วัฒนธรรมป๊อป (Popular Culture) หรือเรียกสั้นๆว่า วัฒนธรรมป๊อป ไทยธรรมดามีความยืดหยุ่นสูง ง่ายๆ สบายๆ ไม่อิงอยู่กับ “ไทยประเพณี” อย่างแข็งขัน

ภาพที่ 5 ไทยร่วมสมัยแบบไทยๆ (Vernacular Thai) หรือไทยธรรมดา (Ordinary Thai)

แนวคิดการออกแบบเครื่องประดับไทยธรรมดา

ทัศนคติ พฤติกรรมไม่ชอบแสดงออกตรงๆ คำว่า “ไม่เป็นไร” (ย่อนแย้ง) การผสมผสานคุณค่า (ส่วนตัว) ของความเป็นไทยเก่าและร่วมสมัย การเปลี่ยนแปลงสภาพ (Transformation) การหยิบยืมและประกอบสร้างด้วยสิ่งที่เลือกหาลงมาจากรูปแบบต่างๆรอบๆตัว การปรับเปลี่ยนพิธีกรรม และความเชื่อให้เหมาะสมต่อวิถีชีวิตในปัจจุบันของตนเอง ทัศนคติต่อสิ่งของแบบไทยไทย (Thai things) การสร้างกลับขึ้นมาใหม่ (Reinvention) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (การด้นสด)

คำสำคัญการออกแบบ (Keywords of Design)

การรื้อสร้าง (Deconstruction/reconstruction)

ย่อนแย้ง (Paradox): ข้างนอก/ข้างใน สี (ขาว/แดง, ขาวทอง), วัตถุคัดเลือก/ทำใหม่

ประดักประเดิด (Awkward)

การด้นสด (Improvisation)

เรื่องราวในชีวิตประจำวัน (Everyday Thai life)

ความเป็นไทยธรรมดา

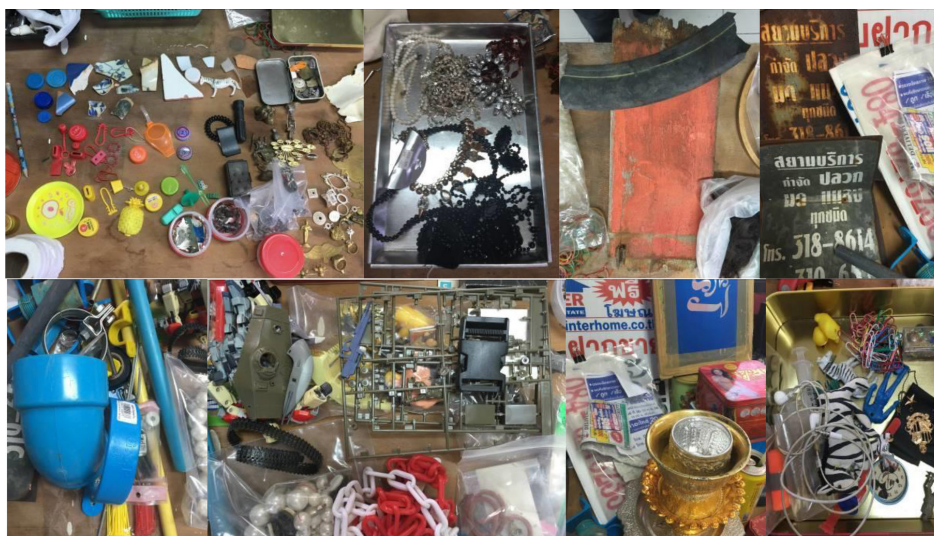
จากการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสามารถแบ่งความเป็นไทยธรรมดาได้ 2 ลักษณะดังนี้

1. **เชิงกายภาพ** ได้แก่ สิ่งที่มีมองเห็นและจับต้องได้ เช่น เหล็กดัดลายไทยมีชื่อและตัวเลขไทย ท่อน้ำไทยโผล่ที่ไหนก็ได้ Trash recycle/กระป๋องโค้ก กระดาษประกอบเป็นรูปร่างต่างๆ เครื่องแบบ ชื่อเล่น ภาษาอินเทอร์เน็ต คำพวน นวดไทย ยาหม่อง ยาดม ยาอม ยานต์ถ์ หัวน็อตรถสับล้อลายกระจิงความเชื่อเรื่องการปกป้อง สามล้อ/ตุ๊ก ท่อหุ้มของบนรถเข็น ไฟนีออนงานวัด Greeo Roman Architecture/หัวเสาโรมัน Bacony+เชิงชาย ลูกตั้งแบบไทย เฟอร์นิเจอร์สนุกๆ รองเท้าแตะ ป้าย 3 ภาษา กระดาษเช็ดปากสีชมพู ชุดเครื่องปรุง พวงมาลัยพลาสติก ตารางตัวอักษรไทยและการออกเสียง โฆษณาแฝงเป็นผ้าปูโต๊ะ(เอาไว้ปกปิด รั้วของ/รถเข็น) พระเครื่อง ไรต์ติงบนผนัง ขนมหวาน/น้ำแข็งไส(สีส้ม) ผ้าจิวรี่ ผ้า 7 สี น้ำหวานใส่ถุง กาแฟใส่กระป๋องนมข้น ปลาหมึกแห้งหั่นด้วยที่หั่นผ้า รถเข็นขายของเคลื่อนที่ สวนดอกไม้เคลื่อนที่เพื่อความโชคดีและแสดงออกถึงรสนิยม เลขมงคล พิธีกรรมต่างๆ (จุดธูปเทียน ไหว้พระ) โต๊ะหมู่บูชาในรถแท็กซี่ ลักยันต์ (ลายเสือแผ่น) ปลัดขลิกลี ไชยศักดิ์ทอง ตะกรุดต่างๆ ปลาตะเพียน ทำจากธนบัตรเงินจริงๆ นางกวัก เป็นต้น

2. **เชิงนามธรรม** ได้แก่ สิ่งที่มีมองไม่เห็นแต่สามารถรับรู้ได้ เข้าใจได้ ผ่านการแปลค่า (ความเข้าใจ) ในรูปแบบต่างๆ เช่น พฤติกรรมไม่ชอบแสดงออกตรงๆ คำว่า “ไม่เป็นไร” (ยอมน้ำ) การผสมผสานคุณค่า(ส่วนตัว)ของความเป็นไทยเก่าและร่วมสมัย การเปลี่ยนสภาพ (Transformation) การหยิบยืมและประกอบสร้างด้วยสิ่งที่เลือกหาจากสิ่งต่างๆรอบๆตัว การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมและ ความเชื่อให้เหมาะสมต่อวิถีชีวิตในปัจจุบันของตนเอง ทักษะคติต่อสิ่งของแบบไทยไทย (Thai things) การสร้างกลับขึ้นมาใหม่ (Reinvention) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (การดิ้นสด)

การวิเคราะห์วัสดุ

สำหรับการออกแบบสร้างสรรค์ เครื่องประดับไทยธรรมดา จะให้ความสำคัญต่อการใช้วัสดุในมิติทางอารมณ์ที่กระตุ้นประสบการณ์การรับรู้เดิมที่จดจำได้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับวัสดุและ/หรือวัตถุและบริบทรอบข้างของผู้พบเห็น นั่นก็คือวัตถุคัดเลือก (Selected objects) จากวัตถุพบพาน (Found objects) ทั้งในประเด็นของความหมายและการรับรู้ด้านการมองเห็น (Visual perception) ซึ่งไม่ใช่วัสดุที่เป็นประเพณีนิยมในการสร้างผลงานเครื่องประดับผสมรวมกับวัสดุเงินซึ่งเป็นวัสดุหลักในการสร้างงานเครื่องประดับมาเป็นเวลาช้านาน ความขัดแย้งและการสร้างความพหุ มั่วของมูลค่าทางเศรษฐกิจของวัสดุที่แตกต่างดังกล่าวก่อให้เกิดการตั้งคำถามถึงความเป็น/ไม่เป็นเครื่องประดับ และแก่นความสำคัญของเครื่องประดับรวมทั้งความหมายที่เกิดขึ้นใหม่จากการนำทั้งสองวัสดุเข้ามาอยู่ในระดับคุณค่าทางศิลปะที่เท่าเทียมกัน

ภาพที่ 6 ภาพตัวอย่างวัตถุพบพาน (Found objects)

วัสดุทางวัฒนธรรม (วัตถุดิบเลือกจากวัตถุพบพาน) เช่น ยางวง แกนด้าย ฝาเบียร์ ฝาน้ำอัดลม (ทูป ตี) กระป๋องนม (ใส่กาแฟ) ตุ๊กตา ควาย ม้า (สัตว์เกี่ยวข้องกับความเชื่อ นางกวัก/แมวกวัก ขวดยานต์/ยาหม่อง/ยาตม ถัง/ขัน พลาสติก ของใช้ประจำวันพวกเครื่องแต่งหน้า ประติมากรรม ภาชนะโพน ช้าวแกงถุง ดอกไม้จันทร์ (กระดาดหลางสี/กระดาดแก้ว) ผ้าเจดสี

แหล่งที่มาของวัสดุ ทัศนธาตุ (Visual element) และนัยยะทางวัฒนธรรม จากวัตถุในชีวิตประจำวัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถาปัตยกรรม เช่น สถาปัตยกรรมชั้นสูง/สลัม การแกะไม้ ลังไม้ กระดาดลึง กระป๋องสังกะสี ถ่าน พลาสติก ตัดภาพจากนิตยสารต่างๆ เทคนิค ก่ออิฐ ปะ ตอกตะปู ฯลฯ
2. เครื่องใช้ไม้สอย เช่น วิธีการเปลี่ยนวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ของเครื่องใช้ไม้สอยนั้น (Repurpose) การแก้ปัญหาทางด้านประโยชน์ใช้สอยก่อให้เกิดการผสมผสานที่น่าสนใจ เกิดแรงปะทะทางความคิดและบริบทของความหมายและความงามแบบประดักประเดิดที่ไม่ลงตัวตามหลักทฤษฎีการออกแบบ
3. อาหาร เช่น อาหารจานด่วน อาหารบ้านๆ บะหมี่จิ้มจังก์ ก๋วยเตี๋ยว ผัดกระเพราไข่ดาว ผัดซี๊เม้า (ผสมผเส) หมูกระเทียม ข้าวผัดอเมริกัน (คิดขึ้นอ้างอิงวัฒนธรรมอื่นที่ไม่มีอยู่จริง) ข้าวราดแกง ข้าวถุงแกงถุง กล่องโพน อาหารผสมผสานต่างวัฒนธรรม (Fusion food) เป็นต้น
4. การแต่งกาย (เครื่องนุ่งห่ม) เป็นการผสมผสานรูปแบบและระสนิยม เช่น เสื้อสูทผ้าขาวม้าและการหิบบิ๊ยมมาใช้เลย เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อผ้าและการแต่งกายสไตล์ฮิปปี้ เป็นต้น รวมทั้งพฤติกรรมแฟชั่นโรยหน้าที่ให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ภายนอกเท่านั้นก่อให้เกิดกระแสต่างๆ เช่น ดึงเกาหลี
5. ภาษา เกิดการผสมผสานภาษาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาคาราโอเกะ ภาษาอินเทอร์เน็ต ภาษาภาษาเฉพาะกลุ่มสำหรับวัฒนธรรมย่อยที่หลากหลายในสังคม เช่น ฟิน นิคส์นุง คับ ขอบคุงคับ TT :) :(;) เป็นต้น
6. ความเชื่อบ้านๆ เช่น นางกวัก ม้าลาย แพนด้าแดง สองสามหาง เลขมงคล เรือไม้ตะเคียน การขอหวยรูปแบบต่างๆ เป็นต้น
7. ลวดลาย เป็นลวดลายที่มีความหลากหลายทั้งเกิดจากการผสมผสานข้ามวัฒนธรรมและการรับจากวัฒนธรรมอื่นมาใช้เลยที่มีใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในสังคมบริโภคนิยม เช่น ลวดลายบนกล่องผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ลวดลายบนแปรงตราชู ขนมคุกกี้ ลวดลายประตูด่านต่าง รวมทั้งลวดลายที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจจากกระบวนการผลิตที่แสดงให้เห็นวัตถุดิบทางวัฒนธรรมจากการเกาะ เกาะ ผูกมัด ทากาว แปะ เทป ตอกหมุด เป็นต้นทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ

ภาพที่ 7 ชิ้นส่วนสำหรับการประกอบร่วมกับชิ้นงานหลักแสดงให้เห็นถึงทัศนธาตุ (Visual element) และนัยยะทางวัฒนธรรมจากวัตถุในชีวิตประจำวัน

สรุป แนวคิดการออกแบบเครื่องประดับไทยธรรมดา

ทัศนคติ พฤติกรรมไม่ชอบแสดงออกตรงๆ คำว่า “ไม่เป็นไร” (ย่อนแอ้ง) การผสมผสานคุณค่า (ส่วนตัว) ของความเป็นไทยเก่าและร่วมสมัย การเปลี่ยนสภาพ (Transformation) การหยิบยืมและประกอบสร้างด้วยสิ่งที่เลือกหาจากสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมและความเชื่อให้เหมาะสมต่อวิถีชีวิตในปัจจุบันของตนเอง ทัศนคติต่อสิ่งของแบบไทยไทย (Thai things) การสร้างกลับขึ้นมาใหม่ (Reinvention) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (การดัดแปลง)

รูปแบบ ดึงดูดความสนใจนำไปสู่ความแปลกใหม่ประดักประเดิด (Awkward) ที่ตื่นเต้นของวัตถุที่อยู่รอบตัวเรา วัตถุที่ถูกกระบวนกรรื้อสร้าง (Deconstruction/reconstruction) เป็นการสร้างขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่แล้วที่ถูกดึงแยกออกจากบริบทเดิมไปสู่พื้นที่และความหมายใหม่ เพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตของไทย เป็นการจัดองค์ประกอบใหม่ ประกอบไปด้วยการค้นพบใหม่อีกครั้งของวัตถุธรรมดาในชีวิตประจำวัน วัตถุต่างๆ เหล่านี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกค้นพบโดยบังเอิญ (Accidentally discovered products) หรือศิลปะแบบปัจจุบันทันด่วน (Spontaneous art) ก่อให้เกิดทัศนภาพของความเหมือนที่แตกต่าง (Same same but different)

การประดับตกแต่ง ทัศนคติแบบไทยๆ ต่อสิ่งของที่นำมาประดับตกแต่ง โดยการผสมผสานความแตกต่างของวัตถุทางวัฒนธรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารเรื่องราวในชีวิตของคนไทยทั่วไป ในชีวิตประจำวัน (Everyday Thai life)

วัสดุและเทคนิค

วัสดุให้ความสำคัญต่อการใช้วัสดุในมิติทางการมองที่กระตุ้นประสบการณ์การรับรู้เดิมที่จดจำได้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับวัสดุและ/หรือวัตถุและบริบทรอบข้างของผู้พบเห็น ได้ วัตถุคัดเลือก (Selected objects) จากวัตถุพบพาน (Found objects) ผสมรวมกับวัสดุเงินซึ่งเป็นวัสดุหลักในการสร้างงานเครื่องประดับมาเป็นเวลาช้านาน

เทคนิคการสร้างกลับขึ้นมาใหม่ (Reinvention) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (การดัดแปลง) ด้วยเทคนิคบ้านๆ ที่ผู้คนสามารถจัดการเองได้ เช่น แกะ พับ เหลา เกาะ เกี้ยว ทากาว กระดาศกาว เทปกาว เย็บ ปัก ถัก ร้อย ชัด เชาะ ร่อง ซิลิโคน ฟันสี ชูตขีด ฟันทราย น็อต สกรู แปะเทป ดอกหมุด ผสมผสานกับการใช้เทคนิคร่วมสมัย (เทคโนโลยี)

รูปภาพผลงาน (Portfolio)

2. รูปผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “เครื่องประดับไทยธรรมดา”

ภาพที่ 8 ผลงานการเสนอแนะผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “ณ ขณะ: เครื่องประดับไทยร่วมสมัยไร้โครงสร้าง No. 1-6”

1. ชื่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ณ ขณะ: เครื่องประดับไทยร่วมสมัยไร้โครงสร้าง No. 1-6
2. ประเภทเครื่องประดับ เข็มกลัด
3. เทคนิค แม่พิมพ์เปิดโดยการใช้แม่แรง การฉลุ การเชื่อมน้ำประสาน การเกาะเกี่ยว การทำสีด้วยสีย้อม การพ่นสี
4. วัสดุ เงิน (ชิ้นส่วนเรื่องประดับเงินที่ไม่ผ่านการตรวจคุณภาพอุตสาหกรรม) ทองแดง วัสดุพบพาน (Found Objects) สีสเปรย์

บทสรุปและความสำคัญ

การพัฒนาและส่งเสริมนักออกแบบและศิลปินในฐานะทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการมีความสำคัญในฐานะหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานอยู่บนความหลากหลายแต่ยังคงไว้ซึ่งแก่นทางวัฒนธรรม ดังนั้นผลงานออกแบบที่ได้ (ทั้งเครื่องประดับไทยร่วมสมัยและไทยธรรมดา) และกระบวนการ การศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะต้นแบบ (Model) สำหรับการศึกษาและพัฒนางานด้านการออกแบบที่สัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรม เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของงานออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต สำหรับนักออกแบบเครื่องประดับและศิลปินไทยเพื่อส่งเสริมภาคธุรกิจเครื่องประดับร่วมสมัยไทยเชิงสร้างสรรค์

“เครื่องประดับไทยธรรมดา” จะมีความเหมาะสมต่อการดำเนินธุรกิจสร้างสรรค์ขนาดเล็กหรือขนาดกลางเชิงพาณิชย์ด้วยตนเองของนักออกแบบหรือศิลปิน กล่าวคือ “เครื่องประดับไทยธรรมดา” จะให้ความสำคัญต่อความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างและคุณค่าทางความรู้สึกและจิตใจเหมือนงานศิลปะ โดยอาจจะสร้างขึ้นเพียงชิ้นเดียว (One of A Kind) หรือจำนวนชิ้นจำกัด (Limited Edition) ซึ่งจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ที่ไม่สามารถประเมินได้ตามหลักการตลาดทั่วไป ในขณะที่ “เครื่องประดับไทยร่วมสมัย” จะมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์สำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในภาคอุตสาหกรรมเครื่องประดับและอัญมณีไทยในการพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อน DNA ของความเป็นไทย สามารถผลิตได้เป็นจำนวนมากและมีรูปแบบที่มีอัตลักษณ์ไทยร่วมสมัย ด้วยรูปทรงและการใช้สอยที่เข้าถึงได้ง่ายต่อคนหมู่มาก นอกจากความเป็นไปได้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์เชิงพาณิชย์ของประเทศไทยแล้ว บทบาทสำคัญอีกมิติของผลงานวิจัยนี้ คือการสร้างต้นแบบของกระบวนการวิจัยสร้างสรรค์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ของความเป็นไทยผ่านงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยไทย ทั้งในสายตาของคนไทยและชาวต่างชาติในเชิงวัฒนธรรม สังคม ศิลปะ งานออกแบบและงานหัตถกรรม เพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

บรรณานุกรม

- กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). **ถนิมพิมพาภรณ์**. กรุงเทพฯ: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). **ศิลปวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปราชญ์ เครือทอง. (2550). **เรียงความประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันเรียนรู้และสร้างสรรค์ (พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้).
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2546). **จากสยามเก่าสู่ไทยใหม่: ว่าด้วยความพลิกผันของศิลปะจากประเพณี สู่สมัยใหม่และร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : บ้านหัวแหลม.
- นิยพรรณ ผลวัฒน์ วรรณศิริ. (2550). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เนท.
- กรมศิลปากร. (2557). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดเชียงใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์. (2554). **ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ความงามอันทรงคุณค่า**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ประชา สุวิธานท์และเกษียร เตชะพีระ. 2554. **อัตลักษณ์ไทย: จากไทยสู่ไทยๆ และ บริโภคร่วมสมัยไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.
- สุริชัย หวันแก้วและกนกพรพรณ อยู่ชา. (2552). **ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: Green Print Co.,Ltd.
- ศูนย์บันดาลไทย,กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). **ฝากไทย: ถอดรหัสเสน่ห์ของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2553). **ศิลปกรรมไทยกับการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม**. เอกสารสัมมนาวิชาการเกาะเทอะเหลื่อวัฒนธรรม : การปรับเปลี่ยนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ : หน้า 2-3
- นิตยสารชีส (Cheeze). (2557). **10th Years Anniversary**. กรุงเทพฯ: ไชเบอร์ พรินท์.
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2552). **ทางรอด... ทางเลือก: Facing the Challenges**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

- KVB Publishing House Germany. (2551). **Bangkok: Portrait of an Innovative Economic and Cultural Region**. Bangkok: Thai Watana Panich Press Co., Ltd.
- Liesbeth den Besten. (2011). **ON JEWELLERY A COMPENDIUM of international contemporary art jewellery**. Germany: ARNOLDSCHÉ Art Publishers.
- Susan Cohn. (2012). **Unexpected Pleasures the Art and Design of Contemporary Jewellery**. China: Rizzoli International Publications, Inc.
- Kalak, Thomas. (2008). **Thailand: Same same but different**. Munich: Rupa Publishing.
- Cornwel-Smith, Philip. (2005). **Very Thai: Everyday Popular Culture**. Bangkok: River Books.
- Chare Phillips. (1996). **Jewelry From Antiquity to the Present**. Italy: Thames and Hudson.
- Jean Robertson and Craig McDaniel. (2010). **Themes of Contemporary Art Visual Art after 1980**. New York Oxford: Oxford University Press.
- Terry Smith. (2011). **Contemporary Art World Currents**. London: Laurence King Publishing.
- W.Lindemann & FH Trier/Idar-Oberstein. (2011). **Thinking jewellery on the way towards a theory of jewellery**. Germany: Arnoldsche Art Publishers.
- McCreight, T. (2004). **Complete Metalsmith**. Hong Kong: Brynmorgen Press, Inc.
- บ้านจอมยุทธ. (2543). **กำเนิดวัฒนธรรม**. เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2557. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjommyut.com/library_2/extension-1/culture/01.html
- Bangkok Path. 2557. **ประวัติกรุงเทพ**. เข้าถึงเมื่อ 30 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokpath.com>
- สุรินทร์ ยิ่งนิก. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). **เอกลักษณ์... อัตลักษณ์... ความเหมือนและความต่างที่ต้องใช้ให้ถูกต้อง**. เข้าถึงเมื่อ 16 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/450615>
- ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2552). **ครีเอทีฟไทยแลนด์: แนวทาง มาตรการกลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย**. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2556 เข้าถึงได้จาก http://www.creativethailand.org/th/about/about_cceo_p3.php
- Swarovski Gemstones. (2016) **Gemvisions Trend Directions 2016**. เข้าถึงเมื่อ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2558. เข้าถึงได้จาก : <https://www.swarovski-gemstones.com/trends/GemVisions16.en.html>.